

13. Západní Evropa (VB, Irsko, Francie, Benelux)

Jedná se o území států : Velká Británie (Londýn), Irsko (Dublin), Francie (Paříž), Belgie (Brusel), Nizozemí (Amsterdam) a Lucembursko (Lucemburk).

Z geologického hlediska se zde nachází staré oblasti jako jsou Benevis, který byl modelován ledovcem a pásma předprvohorního zvrásnění pokračuje přes Nizozemí a Belgie, sever Německa až k Polsku. Poté následuje Francouzské středohoří a Vogézy. Nejmladšími částmi jsou třetihorní Alpy a Pyreneje.

Co se týče přírodních poměrů, tak v západní Evropě dominují nížiny (Francouzská nížina, Akvitánská nížina, nížiny Rýna, Maasy a Šeldy), dále zde najdeme stará pohoří jako Kaledonské pohoří, Grampiany (VB), Francouzské středohoří, Alpy a Pyreneje.

Z hlediska hydrosféry zde najdeme řeky, které jsou hospodářsky využívány hlavně dopravně (Temže, Rýn-> při jeho ústí vybudován Rotterdam), ve Francii Seina, Loira, Rhône. Jsou propojeny kanály. V Nizozemí je rozsáhlý systém kanálů.

Klima je oceánské, což znamená, že rozdíly zimních a letních teplot nejsou příliš veliké, jsou zde častěji srážky. Jsou zde relativně teplé zimy a studená léta. Z hlediska vegetace zde najdeme lesy mírného pásu – hlavně listnaté nebo smíšené. Na jihu Francie najdeme středomořskou vegetaci.

Z půdního hlediska zde nalezneme hnědozemě a podzolové půdy.

Mezi státy západní Evropy najdeme vyspělé státy, členy Evropské unie.

Většina obyvatel ZE žije ve městech (Londýnská a Pařížská aglomerace).

Velká Británie

Její velikost je 240 tis. km, a má asi 60 mil. obyvatel.

Země se rozprostírá na ostrovech Velká Británie, Irsko, Hebridy, Orkneje, Shetlandy, Normanské ostrovy (dále menší jako je Man, Wigh).

Země má oceánské klima, které je mírné a deštivé, je ovlivněno Golským proudem. Jedná se o geologicky starou oblast. Hlavně hornatiny, zvedající se od jihu k severu. Na jihu a jihovýchodě jsou nížiny ledovcového původu. Z hlediska hydrosféry zde najdeme krátké, ale vodnaté řeky propojené systémem kanálů (Temže, Severn, Humber). Dále jsou zde jezera většinou ledovcového původu. Loch – Ness (tektonicko – ledovcové). Lesy zde nenalezneme, většinou se jedná o parky. Půdy také nejsou příliš úrodné, zemědělské podmínky jsou nejlepší na jihu a na jihovýchodě.

Nerostné bohatství má Británie v zemním plynu a ropě, jejíž ložiska se nacházejí v severním moři. Právě ta umožnila rozvoj země po 2. světové válce. Zásoby černého uhlí (Bristolský záliv, Newcastle, Skotsko), které umožnili zemi stát se kolébkou průmyslové revoluce už jsou téměř vytěženy. Další ložiska se nacházejí ve střední Anglii a jižním Walesu. Z ostatních nerostných surovin mají evropský význam ložiska kamenné soli (střed) a kaolinu, vápence a ostatních stavebních surovin na Cronwalském poloostrově. Dále se zde těží rudy olova, železa a zinku.

Z hlediska obyvatelstva se jedná o národnostně jednotnou zemi, ze 4/5 ji tvoří Angličani. Přesto i přistěhovatelství je poměrně velké (hlavně východní Evropa, zájem jen o kvalifikovanou pracovní sílu), po druhé svět. válce se sem přistěhovalo mnoho lidí z koloniálních teritorií (Indové, Pákistáni, Arabové). Anglie jako každá jiná vyspělá země má malý přirozený přírůstek.

Z hlediska hospodářství drží kontakt s ostatními zeměmi Commonwealthu skotsko se pokouší o výraznější autonomii.

Průmyslově se země po druhé světové válce modernizovala, a le výrazně zaostala Německem a Japonskem. Pomohly jim ložiska ropy, a tak změnila strukturu z těžkého průmyslu (hutnictví železa, těžba uhlí, stavba lodí) na petrochemii, elektroniku, elektrotechniku a výrobu dopravních prostředků (General motors). Následkem rostoucí závislosti na dovážejících surovinách vznikají nové závody v přístavech. V energetice klesá podíl domácího uhlí ve prospěch plynu. Tepelné elektrárny vyrábějí asi 2/3 elektřiny. Hutnictví železa i neželezných kovů zpracovává vesměs rudy a šrot. Nejrozsáhlejším průmyslovým odvětvím je strojírenství, tradiční je výroba kovoobráběcích a textilních strojů. K největším průmyslovým centrům patří Londýn, Manchester, Birmingham.

Zemědělství má nízký podíl zaměstnaných (2%). Podmínky nejsou příliš výhodné pro rostlinnou výrobu (na jihu pšenice, ječmen), a tak je zde vysoce intenzivní výroba živočišná. Chov skotu (mléko), ovcí (maso), prasat a drůbeže. Intenzivní je

rybolov. Vývozce živých a šlechtěných zvířat. Projevuje se zde závislost na dovozu rostlinných produktů (Liverpool), Dánsko.

Z hlediska dopravy převažuje automobilová doprava nad železnici. Británie má také nejhustší potrubní síť na světě. Námořní doprava ve styku se zahraničím – Londýn, Southampton, Liverpool, Glasgow. Letecká doprava, Londýn – uzel. Severní Irsko – protestanti x katolíci, nejslabější hospodářská část Anglie.

Velká Británie se historicky dělí na čtyři oblasti **Anglie** – nejnávštěvnější část, politické, ekonomické a finanční centrum je Londýn. **Skotsko** – ekonomicky méně rozvinutá oblast soustředující se mezi Glasgowem a Edinburgem. **Wales** – západní část ostrova, tradiční hutnictví má nepříznivý dopad na hospodářství, Cardiff. **Severní Irsko** – nejméně zalidněná a hospodářsky nejméně rozvinutá část VB. Belfast.

Irsko

Rozloha 70 300 km, 3,6 mil. obyvatel.

Irsko zabírá plochu stejnojmenného ostrova. Bylo pod nadvládou Angličanů až do 1. svět. války. Povrch země je nížinatý, má vlhké a teplé podnebí.

Patří k nejméně rozvinutým zemím EU. Významně se zde uplatňuje zemědělství, orientované na chov mléčného skotu, prasat a ovcí na maso. Produkty jsou dováženy hlavně do Anglie. Zastoupen je i ataké strojírenský a textilní průmysl.

Francie

Rozloha 547 000, 60 mil obyvatel.

Území Francie je většinou nížinaté a vrchovinaté. Akvitánská nížina, Pařížská pánev x Jura (třetihory), alpy, hercynské Ardeny a Vogézy. Většina Francie má mírné podnebí, které je ovlivňováno Atlantským oceánem a jen na jihu je klima subtropické, středomořské. Říční síť je hustá, řeky mají hlavně dopravní význam (Seina, Loira, Rhôna), alpské toky mají vysoký hydroenergetický potenciál. Největší jezero je Lac Léman.

Slabinou je nedostatek paliv, především ropy. Významná jsou ložiska oceli v Lotrinsku, ale nejsou příliš kvalitní. Bauxit v povodí Rhôny na jihu a draselné soli v Alsasku (okolí Strasbourg), u Limoges uranové rudy.

Z hlediska obyvatelstva se řadí Francie k nejlidnatějším zemím Evropy. Přirozený přírůstek se snižuje. Národnostně je země poměrně jednotná, k menšinám patří obyvatelé ze severní Afriky a jižní Evropy, v Pyrenejích Baskové. Zdravotní péče je na velmi vysoké úrovni. Francie má také největší přirozený přírůstek ze zemí západní Evropy.

Francie je ihned po Německu druhou nejnávštěvnější zemí Evropy. Hospodářství je silně závislé na dovozu surovin a polotovarů, což je kompenzováno poskytováním mezinárodních dopravních služeb a cizineckým ruchem.

Vedoucím odvětvím je průmysl. Základem energetiky je donážená ropa, která nahradila uhlí, jehož těžba se stále omezuje (Lotrinsko). Využívá se ložisek zemního plynu v podhůří Pyrenejí, část se dováží z Nizozemí. Téměř 80% elektrické energie se vyrábí v jaderných elektrárnách. Hutnictví železa a oceli (Lotrinsko) stále více využívá dovážených rud nebo šrot. V alpské oblasti se levná vodní energie využívá k výrobě hliníku.

Ve strojírenství dominuje výroba dopravních prostředků, elektrotechnika a elektronika. Renault, Peugeot, Citroen, Concorde, TGV. Výroba se soustřeďuje do pařížské, severní a lyonské oblasti. Dále je rozvinutý chemický průmysl, jehož závody se nacházejí u ložisek (plyn, uhlí, draselné soli) a v místě spotřeby. Z odvětví lehkého průmyslu vyniká oděvní, textilní a kožedělný průmysl. Rozsáhlý je i potravinářský (vinařství, sýrašství, cukrovarnictví).

Zemědělství má oproti Německu a Británii významnější roli. Francie je největší producent a exportér zemědělských výrobků z evropských vyspělých zemí. Podílí se na vývozu pšenice, masa, vína, mléka atd. Převažuje zde živočišná výroba, zaměřená hlavně na skot, prasata a drůbež. Rostlinná výroba je nejméně intenzivnější na severu, obdělává se 1/3 plochy státu. Kromě pšenice je významná také cukrovka, ovoce a vinná réva (Bordeaux, Champagne). Středomořské podnebí dovoluje pěstování rané zeleniny, ovoce a aromatických rostlin.

Doprava této země má vysokou úroveň. Opírá se o hustou a kvalitní síť. Je zde nejvíce železnic, TGV. Automobilová doprava však přepravuje větší část nákladů, a to i na krátké vzdálenosti. Značně dlouhé jsou i vodní cesty, hustá síť ropovodů (Marseille, Le Havre), námořní plavba – moderní loďstvo, Le Havre, Dunkerque, Marseille. Spojení s Británií – Calais – Folkestone u Doveru přes eurotunnel. Air France.

Cestovní ruch.

Belgie

Rozloha 30 500; 10,2 mil. obyvatel

V povrchu převládají nížiny a pahorkatiny. Mírné podnebí a úrodné půdy vytvářejí příhodné podmínky pro zemědělství. Řeky s mírným spádem jsou vhodné pro dopravu (Šelda). Vynikají ložiska černého koksovateľného uhlí na severu nebo při hranicích s Francií. Země má také významné zásoby keramických a stavebních surovin v jižní části.

Belgie má spolu s Nizozemskem jednu z největších hustot zalidnění. Obyvatelstvo se dělí na dva národy. Sever je obýván Vlány (podobné holandštině) a na Valony, který žijí ve zbytku země, mluví francouzsky. Při hranicích s Německem vznikla menšina Němců. Ve městech bydlí 97% obyvatel. Z měst jsou největší Brusel, Antverpy a Gent.

Země má vyspělé zemědělství i průmysl, který po druhé světové válce prošel významnými změnami. Nejrychleji se rozvíjela petrochemie, elektrotechnika a elektronika. Nové závody vznikají hlavně (stejně jako u VB) v dovozních přístavech. Převažují zde tepelné elektrárny, které spalují domácí uhlí a nizozemský plyn. Tradiční hutnictví železa a oceli si dosud udržuje svůj význam. Tradiční je také stojírenství s výrobou zbraní, různých strojů a elektronických zařízení. Dále je zastoupen chemický průmysl, z hlediska výroby umělých hnojiv, plastů a vláken. Ve Flandrech je typická výroba krajek. Proslulé je pivovarnictví a cukrovnictví.

Zemědělství je orientováno na živočišnou výrobu, hlavně na chov mléčného skotu, méně již prasat. V rostlinném sektoru dominují obilniny, cukrovka, brambory, ale i chmel a ovoce.

Nizozemí

40 800 (bez povrchových vod 34 000 km; 15,6 mil. obyvatel).

Dvě třetiny území leží pod úrovní mořské hladiny, a tak je zde vybudován velmi dobrý systém ochrany proti záplavám (Delta – plan). Nizozemci po staletí vysoušejí zálivy a získávají poldery – zemědělsky využitelná území. Takováto území tvoří ¼ státu. Vlhké oceánské podnebí tvoří vhodné podmínky pro zemědělství. Je zde hustá vodní síť, a tak se dopravně hojně využívá. Z nerostného bohatství vynikají zásoby zemního plynu u Groningenu.

Z hlediska obyvatelstva převládají Holanďané (na jihu Vlámové, na severu Frísové). Nachází se zde také jedna z největších evropských konurbací (propojení měst) Amsterdam-Rotterdam-Haag-Utrecht.

Nizozemsko je jedna z nejvyspělejších zemí na světě. Hlavní roli v ekonomice hraje průmysl, který po válce prošel zánčnou modernizací, je konkurenceschopný. Energetika se opírá o těžbu plynu. Uplatňuje se hutnictví cínu, hliníku a dalších neželezných kovů. K tradičním patří výroba dopravních prostředků (lodě, letadla), elektrotechnika (Philips) a elektronika.

Chemický průmysl spotřebovává ropu, vyrábí umělá hnojiva. Velmi starou tradici má potravinářství, zejména mlékárenství, sýrašství a zpracování ryb.

Zemědělství je nejintenzivnější na světě. Je zaměřeno ze 2/3 na živočišnou výrobu, hlavně na chov skotu. Proslulé je zahradnictví, rybolov.

Doprava má nadstátní význam, Rotterdam je největší přístav na světě. Významné letiště v Amsterodamu.

Lucembursko

Rozloha 2600 km, 400 tis. obyvatel

Lucemburčané, Němci, Francouzi a Belgičané.

Hospodářství je založeno hlavně na tradičním hutnictví železa a oceli (produkce na obyvatele –1. na světě). Sídli zde některé nadvládní organizace.